

Co je však silou této knihy, je současně i její slabinou, tj. takřka úplná ignorance mezinárodní dostojevskologie, snad s výjimkou několika jmen a děl. I takové práce však mají v souvislostech tohoto hemžení své opodstatnění už tím, že „minimalizují“ – skoro v duchu fenomenologické redukce – desetitisíce stránek sekundární literatury, a předmět tak ozvláštňeně očišťují (nemohou ovšem nevzbudit ostré námitky poučených) – ani ty ovšem nenahradí skutečnou specializaci a současně uvedení do českého kulturního prostředí: to se podaří jen někomu a za řadu let.¹¹

Ivo Pospíšil

SLOVNÍK UKRAJINSKÝCH SPISOVATEĽOV SLOVENSKA

Slovník ukrajinských spisovateľov Slovenska. Zostavili Sergej Makara a Michal Roman. Vydavateľstvo Partner, Banská Bystrica – Poniky 2010. 136 s.

Ten, kto pracovne či z hlbšieho záujmu venuje literatúre pozorne, nech už ona svojou tematikou a problémom patrí do odbornej či umeleckej spisby, potrebuje poznať čo najviac súvislostí o autorovi a o jeho jedinečnej „role“ v type, druhu či žánroch, ktorými sa prihovára svojmu čitateľovi a v širších súvislostiach spoločenskému, kultúrnemu a literárnemu životu svojej doby. Také informácie spravidla ponúkajú zdroje náučnej literatúry, kam patria aj slovníky, encyklopédie, rukoväte, najrozličnejšie mediálne formy sústreďovania a šírenie poznatkov alebo iba rešerše a súbory na zvolenú tému alebo kultúrno-dejinné obdobie. Tento špecifický a vždy vyhľadávaný typ odbornej literatúry nemá nikdy svoje posledné vydanie, a nech sa menia deje a ich súvislosti vo „svete“ jednotlivostí či spoločenského celku akokoľvek búrlivo, informácie zo zázemia verifikovateľných faktov sú tie, ktoré spravidla stroho, anotáciou či horizontálnym komentárom zachytávajú správy o živote a tvorbe konkrétneho autora alebo aj o kontexte, v ktorom jeho dielo účinkovalo. Aj preto, príčin napokon je viac, tento typ odbornej spisby ostáva vždy v strede záujmu o odborné informačné pomôcky tak vydavateľov, ako aj čitateľov. A to znamená, že požiadavky na tvorcov týchto „typov“ žánrov s poznatkami „primárnej“ literárnovednej proveniencie sú vymedzené predovšetkým „svojou“ osvedčenou metodikou, čo znamená, že voči svojim tvorcom sú náročné a stupňujúce sa tak s pribúdaním informácií, ako aj s výberom efektívneho spôsobu na ich spracovanie a šírenie.

Záujmová organizácia Zväz slovenských spisovateľov mala do januára 1990 roku aj oddelenia pre národnú literatúru prítomné v slovenskom literárnom a kultúrnom prostredí, teda pre maďarskú a ukrajinskú národnostnú literatúru, pretože aj ony dotvárali reálny kultúrny a literárny život v slovenskej – a vďaka prekladom a literárnovednému výskumu – aj v českej a inonárodných literatúrach. Národnostné oddelenia, ale aj Zväz slovenských spisovateľov – pred rokom 1989 aj po roku 1990 – ponúkli pre svoje interné potreby nielen emancipované organizácie a ich štruktúry (od januára 1990 Spolok slovenských spisovateľov, Obec spisovateľov Slovenska, PEN klub na Slovensku, Klub nezávislých spisovateľov aj ďalšie), ale aj zverejňovanie nie po slovensky písanej

¹¹ Takovou knihou jsou například dvoudílné dějiny anglické literatury, kniha s osobitou koncepcí i „filozofii“ a systémovým anglo-českým aspektem (STRÍBRNÝ, Zdeněk, Dějiny anglické literatury, 2 sv. Academia, Praha 1987).

literatury, osvedčená pretrváva tradícia časopisov, vydavateľstiev a medzi „výstupy“ ich činnosti patria aj slovníky určené kultúrnej verejnosti (slovenská slovníková tvorba našla po roku 1990 svojich tvorcov v tímových spoločenstvách okolo A. Maťovčička, V. Mikulu, E. Tkáčikovej, O. Sliackeho a pribudli aj ďalšie rozlične odborne disponované autorské tímy).

Do aktuálneho kultúrneho informačného prúdu sa včleňuje Slovník ukrajinských spisovateľov Slovenska, ktorý ponúka súbor takmer ôsmich desiatok autorských hesiel. Slovník národnostnej literatúry má ambíciu vymedziť svoje miesto v celonárodnom literárnom procese, čo naznačujú autori v úvodnej časti publikácie takto: „*Ukrajinská literatúra na Slovensku sa postupne stala súčasťou československého literárneho kontextu a bola jeho súčasťou až do roku 1990, potom už iba celoslovenského literárneho procesu*“ (s. 3–4).

Tendencie rozvoja ukrajinskej literatúry na Slovensku (s. 5–16) spracoval literárny historik Michal Roman, ktorý sa dnes zastáva v ukrajinskej a rusínskej kultúrnej obci miesto nestora – v najširších súvislostiach – i preto, lebo dodnes ostáva prítomný pri početných pohyboch literatúry, kultúrny a literárnej vedy a kultúrnej publicistiky, ktorá sa venuje Ukrajincom-Rusinom po roku 1945 vo vzdelávacích a kultúrnych centrách na území Čiech a Slovenska, ale aj Ukrajiny a zvlášť Zakarpatskej Ukrajiny. Pri naznačovaní vývinových procesov po ukrajinsky a po rusínsky písanej literatúry, literárnej vedy, publicistiky a prekladovej tvorby sa Michal Roman prirodzene sústredil predovšetkým na to obdobie, ktoré si žiada už literárnohistorické reflektovanie, teda po druhej svetovej vojne, aby naznačil kontexty spoločensko-politické, ale predovšetkým vnútro-literárne. Tie nateraz pre literárneho historika predstavujú tri diferencované vývinové bloky, vymedzuje ich generačne, jazykovo, problémovo sa vyvíjajúce precizovanie po ukrajinsky a po rusínsky vznikajúcej tvorby v areáli československého a slovenského kultúrneho a literárneho kontextu. Autori pre Slovník ukrajinských spisovateľov Slovenska zvolili formu autorského profilu, v ktorom, ako na to upozorňujú, sa sústredili na tú časť tvorby či kultúrnej činnosti, ktorá konkrétnu osobnosť tvorca vymedzuje ako jedinečnú a špecifickú v koncepcii zvolenej na spracovanie slovníka.

Viera Žemberová

ODKRYWANIE KORZENI LITERATUROZNAWSTWA

Danuta Ulicka: *Literaturoznawcze dyskursy możliwe. Studia z dziejów nowoczesnej teorii literatury w Europie Środkowo-Wschodniej.* Universitas, Kraków 2007. 483 s.

Tradycje polskiej nauki o literaturze. Warszawskie Koło Polonistów po 70 latach. Red. D. Ulicka, M. Adamiak. Wydział Polonistyki Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa 2008. 217 s.¹

W polskiej nauce o literaturze ostatnich lat wyraźny jest zwrot w kierunku odkrywania korzeni własnej dyscypliny, których znajomość przez lata komunizmu została wy-

¹ Publikacja powstała przy wsparciu finansowym Fundacji na rzecz Nauki Polskiej (stypendium START 2009 i 2010) oraz Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu (grant 347-FI).